

GIDS VOOR BEROEP EN OPLEIDING NA VMBO

Deze gids is een uitgave van LoBoRoN
in opdracht van het Regionaal Bureau
Leerlingzaken Gooi en Vechtstreek en de
Gooise Kring van Schooldecanen VMBO

2012-2013

GIDS VOOR BEROEP EN OPLEIDING NA VMBO

Colofon

Deze Gids voor Beroep en Opleiding geeft een overzicht van alle gebruikelijke vervolgmogelijkheden na het VMBO. De Gooise Kring van Schooldecanen gebruikt deze gids om jaarlijks de behoefte aan voorlichting te peilen bij de 3e en 4e klassers van hun afdelingen VMBO. Na de peilingen worden voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd. In andere regio's wordt de gids op een aantal scholen gebruikt als naslagwerk bij loopbaanoriëntatie en begeleiding van de sector- en leerwegkeuze. De teksten worden jaarlijks door de voorlichtende scholen en instituten herzien en verbeterd.

Startkwalificatie

Pas na het behalen van een diploma in het beroepsonderwijs op het 2e, 3e of 4e niveau word je geacht een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt behaald te hebben. In iedere regio in Nederland is een Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC) actief om leerlingen van het VMBO te stimuleren na het behalen van hun diploma verder te gaan met een beroepsopleiding, al dan niet in combinatie met een baan. In Gooi en Vechtstreek voert het RBL de RMC-functie uit.

Bij de begeleiding van hun voortijdige schoolverlaters gebruikt het RBL ook deze gids. Net als enkele andere RMC's in den lande.

OPDRACHTGEVERS: Gooise Kring van Schooldecanen VMBO
Regionaal Bureau Leerlingzaken Gooi en Vechtstreek
REDACTIE: J.H.A. van Eekelen (LoBoRoN)
VORMGEVING: Hartong ontwerp/uitwerkstudio BV, Hilversum

Herziene uitgave - augustus 2012
Losse verkoop € 3,- per stuk, zolang de voorraad strekt.
www.loboron.nl

© 2012 LoBoRoN

LoBoRoN is niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden.

Inhoudsopgave

Het beroepsonderwijs na VMBO	4
De niveaus nader bekeken	5
De domeinen	
Bouw en infra	6
Afbouw, hout en onderhoud	7
Techniek en procesindustrie	8
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	10
Media en vormgeving	11
Informatie en communicatietechnologie	14
Mobiliteit en voertuigen	14
Transport, scheepvaart en logistiek	15
Handel en ondernemerschap	16
Economie en administratie	18
Veiligheid en sport	20
Uiterlijke verzorging	21
Horeca en bakkerij	22
Toerisme en recreatie	23
Zorg en welzijn	25
Cultureel werk	27
Voedsel, natuur en leefomgeving	28
Algemeen	31

Het beroepsonderwijs na VMBO

De middelbare beroepsopleidingen worden gegeven op Regionale **Opleidingscentra** (ROC's) en Agrarische Opleidingscentra (AOC's). Alle opleidingen moeten passen in de kwalificatiestructuur die enkele jaren geleden, in de Europese Unie, is vastgesteld. De beroepsopleidingen moeten voorbereiden op het betreffende beroep, maatschappelijk vormend zijn en doorstroommogelijkheden bieden naar een volgend opleidingsniveau.

Vier opleidingsniveaus

Het beroepsonderwijs is ingedeeld in vier verschillende kwalificatieniveaus met een oplopende moeilijkheidsgraad:

1. de assistentopleiding
2. de basisberoepsopleiding
3. de vakopleiding
4. de middenkaderopleiding / specialistenopleiding

De zwaarte wordt bepaald door de eisen die het beroep stelt: het ene beroep is nu eenmaal moeilijker en vraagt meer zelfstandigheid dan het andere. Beroepen kunnen soms op alle niveaus uitgeoefend worden, vaak alleen op niveau 3 en 4. De opleidingen hebben een algemeen vormend en een beroepsopleidend deel. Want het gaat niet alleen om werk, maar ook om goed uit de voeten te kunnen in de samenleving. Alle opleidingen hebben een fors praktijkgedeelte buiten de school, als aanvulling op de lessen.

Twee leerwegen

De meeste opleidingen kunnen via twee leerwegen gevolgd worden.

De ene is de **BeroepsOpleidende Leerweg (BOL)** met minimaal 20% en maximaal 60% beroepspraktijk. In deze leerweg loop je dus gemiddeld per week minimaal één dag stage. Op ROC's en AOC's heet dat beroepspraktijkvorming (BPV). In deze leerweg ben je vooral leerling op school.

In de **BeroepsBegeleidende Leerweg (BBL)** geldt de eis van minimaal 60% praktijkvorming. Je bent in die leerweg vooral werknemer in een bedrijf. Je zult voor de beroepsbegeleidende leerweg eerst een baan moeten hebben - voor 3 of 4 dagen per week - voordat je je kunt inschrijven op school. Baan en BPV vallen hier dus samen.

Het volgen van opleidingen in het beroepsonderwijs is allesbehalve vrijblijvend. De Wet Educatie en Beroepsonderwijs bepaalt dat school en cursist een onderwijsovereenkomst aangaan. Daarin staan de wederzijdse rechten en plichten in de vorm van heldere afspraken over studie-inhoud en inrichting van het onderwijs, de beroepskeuzevoorlichting, de studiebegeleiding en de schoolregels.

Daarnaast is er een praktijkovereenkomst. Daarin staan de afspraken over het praktijkgedeelte van de opleiding. School, cursist en leerbedrijf ondertekenen de gezamenlijke afspraken t.a.v. de beroepspraktijkvorming in het bedrijf. Steeds is het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven betrokken. Dit beoordeelt of het bedrijf erkend kan worden als opleidingsbedrijf voor een bepaalde opleiding.

De niveaus nader bekeken

1

Niveau 1: Assistentopleiding

Als assisterend beroepsbeoefenaar mag je eenvoudige uitvoerende werkzaamheden verrichten, onder toezicht. Deze opleidingen zijn specifiek bedoeld voor mensen die niet toekomen aan een basisberoepsopleiding en toch gekwalificeerd in een bepaalde bedrijfstak een beroep willen gaan uitoefenen. Niet in alle bedrijfstakken komen opleidingen op dit niveau voor. Er is een mogelijkheid om na een assistentenopleiding door te stromen naar een basisberoepsopleiding.

Toelating: drempelloos.

2

Niveau 2: Basisberoepsopleiding

In deze opleidingen die opleiden tot het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar mag je iets complexere uitvoerende werkzaamheden verrichten, maar nog wel onder toezicht. Bij deze opleidingen ligt de nadruk op vakbekwaamheid op uitvoerend niveau. Er wordt veel aandacht besteed aan basiskennis. Deze opleidingen zijn gericht op doorstroming naar opleidingen tot zelfstandig beroepsbeoefenaar.

Toelating: minimaal diploma VMBO basisberoepsgerichte leerweg met een sectorgebonden vak.

3

Niveau 3: Vakopleiding

Vakopleidingen leiden op tot het niveau zelfstandig beroepsbeoefenaar.

Een zelfstandig beroepsbeoefenaar voert de werkzaamheden volledig zelfstandig uit. Het gaat hierbij om verdieping, verbreding en verruiming van de vakbekwaamheid. Na het volgen van een vakopleiding kan men doorstromen naar een specialistenopleiding of een middenkaderopleiding.

Toelating: diploma niveau 2, soms ook diploma VMBO kaderberoepsgerichte leerweg met een sectorgebonden vak.

4

Niveau 4: Middenkaderopleiding

Als middenkaderfunctionaris voer je de werkzaamheden volledig zelfstandig uit en ben je daarnaast breed inzetbaar. Deze opleidingen bieden de mogelijkheid tot een verdere verdieping van bedrijfskundige en organisatorische kennis ten behoeve van leidinggevende functies in een bepaald vakgebied. Tevens kan op dit niveau de opleiding tot het zelfstandig ondernemerschap gevolgd worden. Na deze opleiding kan in de meeste gevallen worden doorgestroomd naar het HBO.

Toelating: diploma VMBO theoretische, gemengde of kaderberoepsgerichte leerweg, steeds met een sectorgebonden vak.

4

Niveau 4: Specialistenopleiding

Opleidingen op dit niveau leiden op tot zeer gespecialiseerde beroepsbeoefenaar.

De specialist voert de werkzaamheden volledig zelfstandig uit en is daarnaast gespecialiseerd in bepaalde werkzaamheden.

BOL = BeroepsOpleidende Leerweg

BBL = BeroepsBegeleidende Leerweg

1-2-3-4 = niveau

BOUW en INFRA

1 Bouw - niveau 1, 2 en 3

Binnen de bouw wordt gewerkt met specialisten: metselaars, tegelzeters, betonstaalvlechters, dakdekkers, steigerbouwers, natuursteenbewerkers enz. Het fascinerende is dat je werkt aan een blijvend resultaat. De timmerman lijkt wel de allrounder tussen die specialisten. Toch richt de timmerman ook hele specifieke werkzaamheden. Goed ruimtelijk inzicht, rekenvaardig zijn, geen hoogtevrees hebben, kunnen samenwerken en ook bij wat lagere temperaturen kunnen werken, zijn belangrijk.

- **ASSISTENT BOUW/INFRA (BOL-1)** ■ **TIMMERMAN (BOL-1-2 EN BBL-1-2-3)**
- **WERKPLAATSTIMMERMAN (BBL-2-3)** ■ **METSelaar (BBL-1-2-3)**

2 Bouwkunde - niveau 4

Met een niveau 4 opleiding bouwkunde kun je terecht in heel verschillende beroepen in de bouw. Zo kun je als opzichter werk gaan doen, met je gele bouwhelm rondlopen op een bouwplaats en de hele boel aansturen. Maar misschien werk je wel liever aan de restauratie van een mooi monument. Of zie je jezelf als bouwkundig tekenaar mooie ontwerpen maken bij een creatief architectenbureau. Ook kun je denken aan een meer bemiddelende functie bij een woningbouwvereniging of gemeente. In de opleiding maak je kennis met CAD-tekenen, maquettebouw, bedrijfskunde, constructie en bouwmeten.

- **BOUWKUNDE (BOL-4)** ■ **UITVOERDER (BOUW, INFRA, GESPECIALISEERDE AANNEMERIJ) (BBL-4)**

3 Infratechniek - niveau 1, 2 en 3

De infrastructuur van Nederland bestaat uit wegen, kanalen, bruggen, viaducten, spoorlijnen, vliegvelden, tunnels en het ondergrondse net van kabels en leidingen voor bijvoorbeeld gas, water, elektriciteit, riolering en telefoon. Opleidingen in de Infratechniek voor de aanleg van deze dure infrastructuur zijn:

- **ASSISTENT BOUW/INFRA (BOL-1)** ■ **STRAATMAKER (BBL-2-3)** ■ **VAKMAN ASFALT/GWW/WATERBOUW (BBL-2-3)** ■ **MACHINIST WEGENBOUWMACHINES (BBL-3)**
- **MACHINIST HIJSWERK (BBL-3)**

4 Infratechniek - niveau 4

Nederland is één van de dichtstbevolkte landen ter wereld en de ligging - voor een deel onder de zeespiegel - maakt de inrichting ervan heel complex. Elke dag worden er nieuwe grote bouwprojecten gestart. Bijvoorbeeld de aanleg van de nieuwe metrolijn Noord-Zuid in Amsterdam, de bouw van tunnels, viaducten, (vaar)wegen, maar ook het buizenet voor riolering en talloze kabels voor allerlei diensten. In de Infratechniek

houd je je bezig met het ontwerpen, berekenen, uitvoeren en beheren van zulke projecten. Na je opleiding kun je als leidinggevende betrokken zijn bij de uitvoering van het project op de bouwplaats zelf, maar ook op kantoor achter de computer delen van het project uitwerken en berekenen.

- **MIDDENKADERFUNCTIONARIS INFRA/LANDMEETKUNDE/VERKEER EN STEDENBOUW (BOL-4)**

AFBOUW, HOUT en ONDERHOUD

5 Hout - Meubel - Interieur

Op het Hout- en Meubileringscollege kun je leren voor een beroep in de sectoren hout, meubel of interieur. Je kunt creatief, technisch en/of ondernemend bezig zijn op deze vakschool in verschillende opleidingen, van meubelmaker tot pianotechnicus. Zie hieronder. Binnen de opleidingen kun je je vaak ook nog specialiseren. In levenschte werkplaatsen leer je niet alleen de kneepjes van het vak, maar ook als leerlingen samen te werken aan opdrachten.

- **MEUBELMAKEN EN (SCHEEPS)INTERIEURBOUW (BOL/BBL-2-3-4)** ■ **MEUBELSTOFFEREN (BOL-2-3-4)**
- **PIANOTECHNIEK (BOL-3)** ■ **CREATIEF VAKMAN (ONTWERPEND MEUBELMAKER) (BOL-4)**
- **LOGISTIEK MEDEWERKER HOUTHANDEL (BOL/BBL-2-3-4)** ■ **MACHINAAL HOUTBEWERKEN (BOL/BBL-2-3-4)** ■ **WERKVOORBEREIDER HOUTBRANCHE (BOL/BBL-4)** ■ **PARKETTEUR (BBL-2-3)**

6 Schilderen - Industrieel Lakverwerken

De materialen die wij gebruiken om huizen en gebouwen te bouwen, moeten tegen de inwerking van buitenaf -met name zon en regen- beschermd worden. Daar zorgt de schilder voor. Tevens zorg je voor verfraaiing van gebouwen, bruggen en dergelijke. Industrieel lakverwerkers spuiten metalen en houten objecten. Hiervoor leer je alles over voorbehandelen, veilig werken en spuiten.

- **SCHILDER (BBL-1-2-3-4)** ■ **GLASZETTER (BBL-2-3)** ■ **INDUSTRIEEL LAKVERWERKER (BBL-2-3-4)**

7 Stukadoeren en tegelzetten

Stukadoors zorgen voor allerlei soorten wand- en plafondafwerking binnenshuis. Hiervoor leer je alles over voorbehandelen, veilig werken, stucen en spuiten. Tegelzetten is een apart specialisme in de vloer- en wandafwerking, waarbij naast het ambachtelijk maken van de bekende meters, jij er voor moet zorgen dat je werk mooi en regelmatig is verdeeld over de oppervlakten. Service Medewerkers Gebouwen **doen** klein en soms wat groter onderhoudstimmerwerk, metselen/tegelzetten/stukadoeren, schilderen/glaszetten/behangen en onderhoudsinstallatiewerk.

- **STUKADOOR (BBL-2-3)** ■ **TEGELZETTEN (BBL-2-3)** ■ **SERVICE MEDEWERKER GEBOUWEN**

8 Metaal - niveau 1, 2 en 3

Als je handig bent en je vindt het leuk om producten uit diverse materialen te maken, te lassen of machines te monteren, dan kies je een opleiding in de metaal. In deze sector bestaan veel opleidingen in combinatie met werk bij een constructiebedrijf, een machinefabriek of op een luchthaven of scheepswerf. De metaal heeft teveel beroepen om op te noemen. Hieronder staan de meest voorkomende beroepen:

- **TECHNISCH ASSISTENT (BOL-1)** ■ **LASSER (BOL/BBL-2-3)**
- **CONSTRUCTIEWERKER (BOL/BBL-2-3)** ■ **OPERATOR (BOL/BBL-1-2)**
- **PLAATCONSTRUCTIEWERKER (BOL/BBL-2-3)**
- **CONVENTIONEEL EN CNC VERSPANNER (BOL/BBL-2-3)**

9 Werktuigbouwkunde en Fijnmechanische Techniek

Werktuigbouwkunde is feitelijk de motor van het productieproces. Uitdenken, verbeteren en oplossen van problemen bij productieprocessen. In de werktuigbouw wordt gebruik gemaakt van de nieuwste computerprogramma's, computergestuurde machines en robots. In de werktuigbouw wordt van heel fijn en nauwkeurig tot behoorlijk groot en toch wat groffer gewerkt. Machines, gereedschappen, motoren, turbines, ze komen allemaal op je weg. Als fijnmechanicus ontwikkel en maak je kleine instrumenten. Bijvoorbeeld instrumenten die in operatiekamers worden gebruikt, of instrumenten die bestemd zijn voor de computertechnologie; denk aan diskdrives en minidisks. Een beveiligingscamera is een typisch product van de fijnmechanica. Je werkt met gevoelige machines en precisieapparaten, zoals slijpmachines, lasers en computers. Naast vakkundig moet je ook creatief zijn om oplossingen te bedenken.

- **WERKTUIGBOUWKUNDE (BOL-4)**
- **FIJNMECHANISCHE TECHNIEK (BOL-4)**

10 Mechatronica - niveau 2 en 3

Je bent bekend met mechanica en sterkteleer, bedrijfsmechanisatie en robotica. Je bent tevens opgeleid als elektrotechnicus. De (proces)computer is je standaard gereedschap. Deze nieuwe opleiding die werktuigbouwkunde, elektrotechniek en informatica combineert voor mensen die in de industriële automatisering willen werken, heet mechatronica. Op niveau 2 en 3 ben je betrokken bij de bouw, het onderhoud en het beheer van machines in de industrie.

- **MACHINEBOUWER MECHATRONICA (BOL/BBL-2-3)**
- **SERVICE APPARATUUR EN INSTALLATIES (BBL-3)**

11 Mechatronica - niveau 4

Een mechatronicus op niveau 4 is in staat om bedrijfssystemen te ontwerpen, toe te passen, de installatie te begeleiden en de installaties te beheren. Je bent bekend met mechanica en sterkteleer, bedrijfsmechanisatie en robotica. Je bent tevens opgeleid als elektrotechnicus. De (proces)computer is je standaard gereedschap. Deze nieuwe opleiding die werktuigbouwkunde, elektrotechniek en informatica combineert voor mensen die in de industriële automatisering willen werken, heet mechatronica.

- **MECHATRONICA (BOL-4)** ■ **MIDDENKADER ENGINEERING (BOL-4)**

12 Industrieel Design

Industrieel Design betekent ontwerpen en vormgeven van producten in de breedste zin van het woord. Aan de orde komen ontwerpen, vormgeven, materiaalkeuze en het berekenen van producten. Daarnaast leer je productiemethodes kennen, maak je kennis met alle zaken die te maken hebben met bedrijfsvoering en marketing. Naast technische kwaliteiten verwacht men voor deze opleiding duidelijk gevoel voor esthetiek en een creatieve instelling.

- **INDUSTRIEEL DESIGN (BOL-4)**

13 Elektrotechniek - niveau 2 en 3

Geldautomaten, beveiligingssysteem, medische apparatuur, maar ook je eigen mobieltje en je computer thuis, bijna alles werkt op stroom of is verbonden via datanetwerken. Pas als de elektriciteit uitvalt, realiseer je je dat we niet meer zonder kunnen. De elektrotechnicus is onmisbaar geworden. Om stringen op te lossen of om elektriciteit te brengen waar het nodig is en de modernste communicatienetwerken aan te leggen, zijn mensen nodig die verstand hebben van elektrotechniek.

- **ELEKTROTECHNISCHE INSTALLATIES (BOL/BBL-2-3-4)**
- **ELEKTROTECHNISCHE INDUSTRIËLE PRODUCTEN EN SYSTEMEN (BBL-2-3-4)**
- **DISTRIBUTIENETTEN DATA/ELEKTRA (BBL-2-3-4)**

14 Elektrotechniek - niveau 4

Bij de elektrotechnische installatietechniek ben je vooral bezig met het ontwerpen, begroten en opleveren van bedrijfs- en woninginstallaties. De automatiseringsenergie-techniek is gericht op het ontwerpen en installeren van industriële installaties. Daarbij nemen de datanetwerken een steeds grotere plaats in. Een derde differentiatie is die van de elektronica/telematica. Nadruk ligt hier op de elektronica in computers, communicatiesystemen, beeld- en geluidsapparatuur, meet- en regeltechniek en alle combinaties van deze zaken. Is het laatste het geval, dan spreek je van telematica. Het probleem voor iedere elektronicus is om ook in de toekomst het vak bij te houden. In de loop van de opleiding krijgt je keuze voor een van de differentiaties vanzelf gestalte. Veel afgestudeerden komen ook in technisch-commerciële functies terecht.

- **AUTOMATISERINGSELEKTRONICA/TELEMATICA (BOL-4)**
- **AUTOMATISERINGS-ENERGIETECHNIEK (BOL-4)**
- **ELEKTROTECHNISCHE INSTALLATIETECHNIEK (BOL-4)**
- **MIDDENKADER ENGINEERING (BOL-4)**

15 Installatietechniek - niveau 1, 2 en 3

Installatietechniek is een vakgebied waarin je je bezig houdt met het maken, installeren en onderhouden van installaties op het gebied van watervoorziening, gastechniek, koudetechniek, verwarmingstechniek en airconditioning. Ook de dakdekker hoort bij deze branche. Je werkzaamheden zijn afhankelijk van het bedrijf waar je gaat werken: van het plaatsen van een kleine badkamer bij mensen thuis tot een grote computergestuurde verwarmingsinstallatie in een bedrijfspand.

- **INSTALLATIEMONTEUR (BBL-1-2-3)**
- **ONDERHOUDSMONTEUR INSTALLATIETECHNIEK (BBL-2-3)**
- **KOUDE EN LUCHTBEHANDELINGSTECHNIEK (BBL-2-3)**
- **DISTRIBUTIETECHNIEK GAS, WATER, WARMTE, ELEKTRA (BBL-2-3)**
- **DAKDEKKER (BBL-2-3)** ■ **TEKENAAR GEBOUWINSTALLATIES (BBL-3)**

16 Installatietechniek - niveau 4

Installatietechnici zorgen in woningen, bedrijven en kantoorpanden voor het comfort. Zij installeren de modernste verwarmings- en aircosystemen, richten de meest luxe badkamers in. De branche vraagt om vakkundige mensen, die volgens de nieuwste inzichten zijn opgeleid. Na de opleiding kun je aan de slag als ontwerper/tekenaar, als opzichter of projectleider. Je werkzaamheden bestaan vooral uit tekenen, berekenen en plannen van opdrachten op het gebied van warmte- en koudetechniek. Je gaat werken bij een groot of klein installatiebedrijf, een gas- of waterleidingbedrijf of een technische dienst. Eigenschappen: passie voor **techniek en** kwaliteit, zelfstandig en samen kunnen werken.

- **INSTALLATIETECHNIEK (BOL-4)**

AMBACHT, LABORATORIUM en GEZONDHEIDSTECHNIEK

17 Edelsmeden en Fijne Techniek

Leidt op voor de richtingen goud- of zilversmid (ontwerpen, repareren en restaureren van gouden en zilveren sieraden en voorwerpen), uurwerktechnicus (repareren en restaureren van uurwerken, zowel modern als antiek) en juwelier (de meer commerciële richting).

- **GOUD-/ZILVERSMEDEN (BOL-3-4)**
- **UURWERKTECHNIEK (BOL-4)**
- **JUWELIER (BOL-3-4)**
- **GLAZENIER (BOL-4)**

18 Laboratoriumopleidingen

Neem de Mexicaanse griep, klimaatverandering of resistente bacteriën in kippenvlees. De oplossing voor deze problemen komt vaak uit het laboratorium. Je onderzoekt stoffen van het menselijk lichaam in een ziekenhuislaboratorium, maar ook in het bedrijfsleven ben je als laborant of analist onmisbaar. Je inspecteert de luchtkwaliteit, analyseert een griepvirus of je bekijkt de kwaliteit van ons eten. Maar er is meer te doen: testen van een nieuw parfum en controleren van medicijnen, voedingsmiddelen of erfelijk materiaal (DNA). Eigenschappen: nieuwsgierig, nauwkeurig werkend en onderzoekend van aard.

- **LABORANT (BBL-2)** ■ **ALLROUND LABORANT (BOL/BBL-3)**
- **ANALIST (BBL/BOL-4)** ■ **TECHNISCH ONDERWIJSASSISTENT (BBL-4)**

19 Gezondheidstechniek (zie toelichting)*

Wie van gezondheidstechniek zijn beroep maakt, maakt zich druk om de kwaliteit van leven te verbeteren en te ondersteunen. Horen, zien, lachen en bewegen. Deze vier woorden geven weer waar het bij de vakopleidingen voor gezondheidstechniek om draait. Het genieten van een spannende film, een lekkere maaltijd in een restaurant of een swingend concert, kan voor sommige mensen alleen met bepaalde technische hulpmiddelen, zoals een bril, een gebitsprothese of kroon, een gehoorapparaat of speciale schoenen of prothesen. De nieuwste technieken en de modernste designs worden ervoor gebruikt. Want men wil natuurlijk niet alleen goed kunnen zien, horen en bewegen, maar er ook goed uitzien.

(Geprobeerd wordt op **een ander moment deze voorlichting te organiseren.)*

- **MEDEWERKER OPTIEKBEDRIJF (BBL-2-3)** ■ **OPTICIEN/MANAGER (BOL/BBL-2-3-4)**
- **TECHNISCH OOGHEELKUNDIG ASSISTENT (BBL-4)** ■ **AUDICIEN (BBL-4)**
- **TANDTECHNICUS (BBL-3-4)** ■ **ORTHOPEDISCHE (SCHOEN)TECHNIEK (BBL-2-3-4)**

MEDIA en VORMGEVING

20 Printmedia

In de printmediabranche ga je uiteenlopende communicatiemiddelen maken, variërend van tijdschrift, brochure, affiche, verpakking, advertentie tot nieuwe media, zoals websites en cd-rom's.

- **PRINTMEDIA: PRESS & PRINT, DIGITAAL DRUKKEN, BROCHEREN, ROTATIE- OF VELLENOFFSET, FINISHING (BOL/BBL-2-3)**
- **DTP'ER (BOL/BBL-2-3)**

21 Audiovisuele Productie

Leidt op tot het verrichten van facilitaire, technische of vormgevende diensten op het gebied van licht, geluid en beeld. Niet alleen moet voor de aanvoer, de installatie en de afvoer van de voor de productie benodigde technische opnameapparatuur gezorgd worden, maar ook voor de bediening van de licht-, geluids- en beeldapparatuur, tot en met het bewerken en editen van beeld en geluid. De werkomstandigheden zijn in alle opzichten wisselend. Om in deze branche carrière te kunnen maken, werk je tijdens de opleiding met name aan beroepshouding en sociale vaardigheden. Of je nu als geluidstechnicus assisteert op Pinkpop of voor het Journaal een politiek topevenement verslaat, steeds moet je feilloos aanvoelen welke houding van je verwacht wordt.

■ **ALLROUND AV-PRODUCTIE MEDEWERKER (BOL-3)** ■ **AV-PRODUCTIE SPECIALIST (BOL-4)**

22 Fotonica

Fotonica omvat alle technieken waarbij licht als drager van energie en informatie wordt toegepast. Denk aan digitale beeldtechniek, fotografie, videotechneek. Naast de mogelijkheden van AV-Productie: beeld, geluid en licht, hier ook aandacht voor de differentiatie fotograaf.

■ **ASSISTENT FOTOGRAAF (BOL-2)** ■ **AUDIOVISUEEL SPECIALIST: FOTOGRAAF, CAMERAMAN, EDITOR, GELUIDSTECHNICUS, LICHTTECHNICUS, BEELDTECHNICUS (BOL-4)**

23 Mediatechnologie

Mediatechnologie is voor hen die vooral geïnteresseerd zijn in de ICT en de techniek van de nieuwe media en niet zozeer in de artistieke kanten van de productie van media.

■ **MEDIATECHNOLOGIE (BOL-4)**
■ **MEDIAWORKFLOWBEHEERDER (BOL-4)**

24 Mediavormgeving

Misschien wil je meewerken aan het ontwerpen en realiseren van reclamecommercials, of je wilt je bezighouden met het ontwerpen van verpakkingen, stands of animaties voor tv-productie. Je leert ontwerpen voor het beeldscherm, voor internet, mobiele telefoons en ipads.

■ **MEDIA VORMGEVER: ANIMATIE-AV-VORMGEVING, INTERACTIEVE VORMGEVING, GRAFISCHE VORMGEVING (BOL-4)**

25 Mediamanagement / Junior-Producer

Bij de opleiding mediamanagement leer je regelaar te worden van de hele productie. Je moet oplossingsgericht zijn, goed met mensen kunnen omgaan, kunnen leidinggeven en dit kunnen combineren met de techniek van de grafimediasector. Er zijn zoals je hier kunt zien verschillende uitstroombdifferentiaties. Na het behalen van je diploma als junior-producer kun je o.a. gaan werken als productieassistent of als medewerker op een productiebureau van een facilitair bedrijf. De productieassistent is de rechterhand van de producer en vervult onder zijn of haar leiding alle voorkomende werkzaamheden die nodig zijn voor het maken van een audiovisuele productie.

■ **MEDIAMANAGEMENT: INTERMEDIAIR, CONTENT, PRODUCTIE, ORDERMANAGEMENT CREATIEVE INDUSTRIE (BOL-4)** ■ **JUNIOR-PRODUCER**

26 MBO Art en Design

Leren media-uitingen met een kunstzinnig tintje vorm te geven. Hoofdvakken: 3-D design, tekenen en digitaal design. Je beeldende vaardigheden worden verder ontwikkeld, naast het werken met InDesign, Photoshop en Illustrator. Je krijgt les in kunstgeschiedenis en ontwerpmethodiek. Excursies naar diverse kunstuitingen en creatieve industrieën.

■ **MBO ART & DESIGN (BOL-4)**

27 Gamedevelopment en Gamedesign

De Gamedeveloper zorgt ervoor dat de game technisch goed in elkaar zit en ook vernieuwend is. Hij zoekt op een creatieve manier naar technische oplossingen. Je moet initiatiefrijk zijn, goed kunnen analyseren wat de klant wenst en goed kunnen structureren. Als Gamedesigner zie je het als een uitdaging nog spannender, leuke en betere games te maken dan er al zijn. Je zorgt meer voor de vormgeving. Bij kleine games ben je verantwoordelijk voor het hele proces, bij grotere games ontwerp je onderdelen ervan.

■ **GAMEDEVELOPMENT (BOL-4)** ■ **GAMEDESIGN (BOL-4)**

28 Signmaker

Grote reclamedoeken, reclameborden langs de velden en reclame op auto's, billboards en kleding maakt de signmaker. Je helpt de klant door creatief mee te denken hoe een reclameboodschap het beste overgebracht kan worden. Je bereidt je werk digitaal voor. Daarna printen en plotten, frezen en uitsnijden van letters en beelden. Als Signspecialist (niveau 4) geef je leiding aan een team van signmakers en betreffen je werkzaamheden ook ontwerpen maken. Een baan met deadlines en veel overleg.

■ **SIGNMAKER (BOL-2-3-4)**

29 Podium- en Evenemententechniek

Voor deze opleiding moet je technische aanleg hebben en gevoel voor creatieve processen. Dit vak vraagt inventiviteit en stressbestendigheid. Je maakt in het theater allerlei zaken in orde op het gebied van licht, geluid, decor en veiligheid. Belemmeringen om dit vak uit te oefenen zijn kleurenblindheid en gehoorschade. Verder moet je in staat zijn om zware lichamelijke arbeid te verrichten.

■ **STAGEHAND (BOL-2)** ■ **PODIUM- EN EVENEMENTENTECHNIEK (GELUID/LICHT/TONEEL) (BOL-3/4)**

30 Vormgeving Ruimtelijke Presentatie en Communicatie

Je leert schetsen, ontwerpen en stylen. Je ontwikkelt concepten voor de vormgeving van een winkel, stand of magazine. Je werkt in professionele studio's aan individuele en groepsopdrachten. Je leert producten en diensten twee- en driedimensionaal presenteren. De ontwerpen die je maakt worden gebruikt voor het aankleden van decors, het stylen van tv-programma's, tentoonstellingen, evenementen of binnen bedrijven.

■ **VORMGEVER RUIMTELIJKE PRESENTATIE EN COMMUNICATIE (BOL-4)**

INFORMATIE en COMMUNICATIE-TECHNOLOGIE

31 Informatie en Communicatie Technologie (ICT) en Digitaal Onderzoek

Je bent geïnteresseerd in de ICT-sector, in technische zin of puur vanwege de automatiseringszin. Vanaf het begin wordt in projectgroepen gewerkt. Dat is niet ongebruikelijk in deze sector. Na twee jaar maak je, afhankelijk van je gebleken kwaliteiten, talenten en eigen voorkeur, een keuze voor een richting en een niveau. Spraakmakende zaken worden steeds vaker opgelost door middel van digitale recherche. Je weet alles af van ICT, de toepassingen en de potentiële risico's van software, informatiesystemen en netwerken. Je verricht onderzoek naar de zwakke plekken in het systeem. Je bent bijvoorbeeld voor jouw klanten hét aanspreekpunt als het gaat om de voortgang en betrouwbaarheid van het informatiesysteem. Technische kennis en communicatieve vaardigheden, daar draait het om.

- MEDEWERKER ICT (BOL/BBL-2) ■ ICT-MEDEWERKER BEHEER (BOL/BBL-3)
- APPLICATIEBEHEERDER (BOL-4) ■ APPLICATIEONTWIKKELAAR (BOL-4)
- NETWERKBEHEERDER (BOL/BBL-4) ■ ICT-BEHEERDER (BOL/BBL-4)

MOBILITEIT en VOERTUIGEN

32 Voertuigentechniek - niveau 1, 2 en 3

Met een opleiding in de voertuigentechniek ga je werken of werk je in een personen- of bedrijfswagenbedrijf, een motorfiets-, scooter- of fietsbedrijf. Je leert alles over diagnosestellen, demonteren, monteren en afstellen. Naast de technische praktijk en de vaktheorie leer je om te gaan met klanten en leveranciers.

- ASSISTENT-AUTOTECHNIEK (BOL/BBL-1) ■ AUTOTECHNICUS (BOL/BBL-2-3)
- BEDRIJFSAUTOTECHNICUS (BBL-1-2-3)
- AUTOSCHADEHERSTELLER/AUTOSPUITER (BOL/BBL-1-2-3)
- MOTORFIETSTECHNICUS (BBL-2) ■ FIETSTECHNICUS (BOL/BBL-2)
- SERVICEADVISEUR MOBILITEITSBRANCHE (BOL-3)

33 Voertuigentechniek - niveau 4

De niveau 4 opleiding bereidt je voor op een technisch specialistische en/of commerciële functie in de motorvoertuigenbranche. Je wordt commercieel bedrijfsleider bij een garagebedrijf, een dealerorganisatie, APK keuringsinstituut of een schade- of expertisebedrijf. Je kunt ook de kant van sales opgaan. Of trekt het zelfstandig ondernemerschap je meer? De verkopers in deze branche hebben niet alleen een commerciële inslag, maar ook gevoel voor techniek. Een Technisch Specialist is in staat alle elektronische storingen te diagnosticeren en op te lossen. Hij geeft vaak leiding aan een team van monteurs.

- SERVICEADVISEUR MOBILITEITSBRANCHE (BOL-3) ■ VESTIGINGSMANAGER MOBILITEITSBRANCHE (BOL-4) ■ WERKPLAATSMANAGER (BOL-4) ■ TECHNISCH SPECIALIST (BOL/BBL-4)

TRANSPORT, SCHEEPVAART en LOGISTIEK

34 Nautisch Onderwijs

Zorgen voor voldoende diepgang in de Nederlandse en buitenlandse vaarwegen en havens, baggeren dus, of zorgen voor het schip waarop je vaart of waarmee je de visserij bedrijft, het besturen, laden en lossen. Je leert navigeren, alles over beladen, onderhoud materiaal, ladingsoorten en niet te vergeten de veiligheidsaspecten van het varend bestaan. Er zijn ook opleidingen voor jongeren die werken in de haven bij het laden en lossen, inclusief de apparatuur waarmee je dat doet. De AOT-opleiding is een brede technische opleiding gericht op bedrijven aan de wal. Bijvoorbeeld energiecentrales, ziekenhuizen, waterbedrijven.

- MEDEWERKER HAVENOPERATIES (BBL-2) ■ ALLROUND OPERATIONEEL TECHNICUS (BOL-4)
- MATROOS RIJN- EN BINNENVAART (BBL-2-3) ■ SCHIPPER-MACHINIST BEPERKT VAARGEBIED (BOL-2)
- STUURMAN/WERKTUIGKUNDIGE ZEEVISVAART (BOL-2-3-4) ■ KOOPVAARDIJ OFFICIER (BOL-3-4)
- VISSERIJ OFFICIER (BOL-3-4) ■ KAPITEIN/SCHIPPER RIJN- EN BINNENVAART (BBL-3-4)
- MARITIEM OFFICIER (BOL-4)

35 Aviation Operations Officer

Voordat een toestel met passagiers en/of vracht de lucht in kan, zijn er heel veel voorbereidingen getroffen. Als Aviations Operations Officer bereid je de vlucht voor, maak je het vliegplan en verzorg je de briefing van de bemanning. Daarin betrek je vanzelfsprekend de route, maar ook de nationale en internationale regels die van toepassing zijn op het vervoeren van passagiers en vracht naar de vluchtbestemming. Belangrijk zijn aan de ene kant de strenge veiligheidseisen van de **luchtvaart**, aan de andere kant de economische belangen. De opleiding is tweetalig.

- AVIATION OPERATIONS OFFICER (BOL-4)

36 Transport en Vervoer - niveau 1, 2 en 3

Het transport over de weg is nog steeds een bedrijfstak waarin veel verdiend wordt. Je kunt er inrollen al voor je 18 bent. Je begint dan in bijvoorbeeld een distributiecentrum of in het verhuisbedrijf. Kern van de opleidingen is: technische kennis van de vrachtwagen, vervoers- en verkeerskennis en kennis van logistieke systemen.

- **ASSISTENT OPERATIONEEL MEDEWERKER TRANSPORT EN LOGISTIEK (BBL-1)**
- **WAREHOUSE MEDEWERKER (BBL-2-3)** ■ **CHAUFFEUR GOEDERENVERVOER (BBL-2)**
- **HAVEN EN VERVOER (BBL-2-3)** ■ **LOGISTIEK MEDEWERKER (BBL-2)**
- **LOGISTIEK TEAMLEIDER (BBL-3)**

37 Transport en Logistiek

Voor de opslag en distributie van goederen heeft ieder bedrijf een klein, groot of immens groot magazijn. Sommige bedrijven voeren de opslag en distributie uit voor andere bedrijven. Nadruk dus op de pure magazijnopleidingen, vooral in de beroepsbegeleidende leerweg. Veel producten komen van de andere kant van de wereld. De koffie komt uit Brazilië, je sportschoenen uit China. Producten worden gemaakt op de plek waar dat het goedkoopst is. Maar die goederen moeten wel vervoerd worden, geregistreerd en opgeslagen. Transport, logistiek en internationale handel zijn daarbij de cruciale schakels. Schiphol is wat dit betreft een van de belangrijkste knooppunten in de wereld. Na een eerste algemeen jaar voor de sector handel, transport en logistiek, kies je een van de volgende afstudeerrichtingen:

- **LOGISTIEK SUPERVISOR (BBL-4)** ■ **LUCHTVAARTLOGISTICUS (BOL-4)**
- **MANAGER OPSLAG & VERVOER (BOL-4)**

HANDEL en ONDERNEMERSCHAP

38 Detailhandel - niveau 2 en 3

Voor een verkoopmedewerker staat het contact met de klant voorop. Je helpt in de winkel en geeft mensen informatie. Je houding is sociaal en klantgericht. Ook zorg je voor de ontvangst en opslag van artikelen en je helpt bij het opruimen en inrichten van de winkel. Als verkoopspecialist ken je het assortiment en weet alles van de producten, garanties en leveringsvoorwaarden. Je geeft advies aan klanten en collega's. Jij weet hoe belangrijk de presentatie van artikelen voor de verkoop is.

- **VERKOPER (BOL/BBL-2)** ■ **VERKOOPSPCIALIST (BOL/BBL-3)**

39 Detailhandel - niveau 4

Als manager of als ondernemer detailhandel run je een filiaal of eigen zaak. Jij bepaalt het beleid: de marketing, in- en verkoop, het personeel en de financiën. Je voert de

administratie van je bedrijf. Ook onderhoud je het contact met de omgeving. Natuurlijk is het stimuleren en motiveren van het personeel jouw verantwoordelijkheid. De klant is koning voor een ondernemer.

- **FILIAALMANAGER DETAILHANDEL (BOL/BBL-4)** ■ **ONDERNEMER DETAILHANDEL (BOL/BBL-4)**

40 Internationale Handel Groothandel

Nederland is een klein land. We moeten daarom veel importeren en exporteren. De groothandel heeft een goede kijk op wat er internationaal in een bepaalde branche aan de hand is en kan daardoor een adviseur zijn van de detailhandel. Kansen op werk zijn er niet alleen in de groothandel, maar ook bij grote detailhandelsbedrijven die hun eigen import verzorgen en bij producenten die hun goederen exporteren.

- **COMMERCIEEL MEDEWERKER BINNENDIENST (BOL-3)** ■ **VESTIGINGSMANAGER (BOL-4)**
- **JUNIOR ACCOUNTMANAGER (BOL-4)**

41 International Business Studies

This course prepares you for an international middle management function in business. This means responsibility for running a business unit and maintaining the corporate image. Realizing revenue targets involves commercial financial and logistic tasks- and based on policy, logistics and human resource. You are in charge. At the same time you are a hands-on leader of your personnel. You guide, you are responsible for working processes, logistics and sales plus looking after clients. Sales and purchasing may be part of your personnel portfolio, or delegated to staff. And, you are constantly aware how the product offering and central marketing policy matches with actual demand in the marketplace.

- **INTERNATIONAL BUSINESS STUDIES (BOL-4)**
- **INTERNATIONAL MARKETING & COMMUNICATIONS (BOL-4)**

42 Instituut voor Autobranche en Management - IVA (Part. Opl.)

De IVA Driebergen bereidt je voor op een carrière in met name de automotive en nautische sector in commercieel-technische en managementfuncties. De vakken die je krijgt zijn o.a. economie, marketing, verkoop en techniek. Studenten met een passie voor auto's en watersport vinden bij de IVA een gestructureerde studie met een goede aansluiting naar een baan, ook in andere sectoren in het bedrijfsleven.

43 Commerciële Dienstverlening en Internationale Handel (Part. Opl.)

Deze particuliere school in Hilversum biedt o.a. een aantal MBO-opleidingen aan in de commerciële sector. Je kunt opgeleid worden voor **leidinggevende** functies in de marketing en communicatie, bij de organisatie van evenementen, en in de binnendienst ten behoeve van de internationale handel.

- **MEDEWERKER MARKETING EN COMMUNICATIE (BOL-4)**
- **MEDEWERKER EVENEMENTENORGANISATIE (BOL-4)** ■ **INTERNATIONAL BUSINESS STUDIES (BOL-4)**

44 Mode

Afhankelijk van de gekozen afstudeerrichting krijgt het ontwikkelen van gevoel voor kwaliteit, het ontplooiën van creativiteit, commercieel inzicht en/of leidinggeven aan

dacht. In de opleiding leer je op een zakelijke manier omgaan met mensen op basis van een gedegen kennis van mode, kleding, textiel en alle accessoires die **daarbij** te pas komen. Je wordt wegwijz gemaakt in de problemen die zich voordoen bij inkoop en verkoop van deze goederen. Daarnaast wordt een beroep gedaan op je creatieve talenten voor styling- en presentatietechnieken. Na de opleiding kun je gaan werken bij een modeontwerper, kleermaker, confectiebedrijf of bijvoorbeeld een hoofdkantoor van een merk of label. Met niveau-4 kun je 'voor jezelf' beginnen.

- **MODE/MAATKLEDING/COUTURE (BOL-2/3/4)** ■ **MEDEWERKER FASHION & DESIGN (BOL-4)**
- **PRODUCTIECOORDINATOR (BOL-3/4)**

ECONOMIE en ADMINISTRATIE

45 Administratieve Opleidingen - niveau 2

Als bedrijfsadministratief medewerker werk je bij een administratiekantoor of op een debiteuren- en crediteurenafdeling van een bedrijf. Je voert de financiële gegevens in de computer in. Belangrijk daarbij is dat je nauwkeurig werkt. Als secretariael medewerker heb je veel met teksten te maken. Je schrijft brieven, memo's, e-mails. Daarnaast ontvang je bezoekers, neem je telefoontjes aan, houd je de agenda bij, maak je afspraken, handel je de post af en archiveer je alles. Als telefonist/receptionist ben je het visitekaartje van de organisatie. Jij ontvangt de bezoekers. Bezoekers en bellers verwijst je snel naar de juiste persoon of je geeft de juiste informatie.

- **BEDRIJFSADMINISTRATIEF MEDEWERKER (BOL/BBL-2)** ■ **SECRETARIEEL MEDEWERKER (BOL/BBL-2)**

46 Secretariële Beroepen

De secretaresse is de spil in de organisatie. Steeds vaker is zij de assistent van het management. Nadruk van het werk ligt op het bijhouden van agenda's, het organiseren en plannen van activiteiten en het maken van verslagen, brieven, het versturen van mailings en het hebben van veelvuldig telefonisch contact met klanten en andere bedrijven.

- **ALGEMEEN SECRETARESSE (BOL/BBL-3)**
- **DIRECTIESECRETARESSE/MANAGEMENT-ASSISTENT (BOL/BBL-4)**

47 Secretariële Opleidingen (particulier onderwijs)

Een- of tweejarige beroepsgerichte opleidingen voor managementondersteuners en secretaresses die gegeven worden aan een particuliere school, waar kleinschaligheid en persoonlijke aandacht centraal staan. Na voltooiing van deze opleidingen wordt de studenten een baangarantie geboden.

- **SECRETARESSE (BOL-3)** ■ **DIRECTIESECRETARESSE/MANAGEMENT-ASSISTENT (BOL-4)**

48 Financiële Beroepen

Je bent in deze sector van de administratie bezig met de boekhoudkundige verwerking van gegevens ten behoeve van het management, de belastingdienst en de aandeelhouders. Het kan daarbij gaan om cijfers rond inkoop of verkoop of de kosten van het personeel. Ook kassaoverzichten of het betalingsverkeer van de onderneming komen aan bod.

- **FINANCIËEL ADMINISTRATIEF MEDEWERKER (BOL/BBL-3)** ■ **ADMINISTRATEUR (BOL/BBL-4)**
- **ASSISTENT ACCOUNTANT (BOL/BBL-4)**

49 Commerciële Dienstverlening

Als in een administratieve functie veel tijd en aandacht besteed wordt aan het overleggen met en overtuigen van klanten om gebruik te maken van diensten en producten van je bedrijf, dan zullen commerciële opleidingen gevolgd moeten worden. Bij het ene bedrijf verkoop je melkproducten, gereedschappen of machines, bij het andere communicatiediensten. Als medewerker marketing en communicatie doe je marktonderzoek om er achter te komen welke producten mensen precies willen en hoeveel ze bereid zijn er voor te betalen. Je komt in aanraking met public relations, reclame en publiciteit. Als medewerker evenementenorganisatie ben je betrokken bij het opzetten van voorstellingen, festivals, tournees en concoursen. Je bent betrokken vanaf het maken van draaiboeken en begrotingen tot en met de uitvoering.

- **COMMERCIEEL MEDEWERKER BINNENDIENST (BOL/BBL-3)**
- **MEDEWERKER MARKETING EN COMMUNICATIE (BOL/BBL-4)**
- **MEDEWERKER EVENEMENTENORGANISATIE (BOL/BBL-4)**
- **JUNIOR ACCOUNTMANAGER (BOL-4)**

50 Juridische Dienstverlening

Je leert omgaan met klanten en burgers, het toepassen van wetten en regels en het uitvoeren van administratieve handelingen. Afhankelijk van de gekozen richting kun je gaan werken bij een sociale dienst, het UWV, een woningbouwvereniging, vluchtelingenwerk of bij een UWV Werkbedrijf, uitzendbureau, afdeling personeelszaken, Arbodienst of bij een makelaar, notaris, advocaat, gemeente, belastingdienst of bij instellingen voor thuiszorg en ouderenzorg of adviescentra voor jongeren.

- **JURIDISCH MEDEWERKER OPENBAAR BESTUUR/SOCIALE ZEKERHEID/ZAKELIJKE DIENSTVERLENING/ PERSONEEL EN ARBEID (BOL/BBL-4)**

51 MHBO - Commerciële Economie

De technologische vernieuwing, de globalisering en de eenwording van de Europese markt bieden het bedrijfsleven veel nieuwe kansen. Daarom is er een groeiende vraag naar talentvolle en creatieve ondernemers. Zij zorgen voor economische groei en werkgelegenheid. De ROC's bieden samen met de hogescholen een verkorte 6-jarige MBO-HBO- opleiding aan. Je behaalt twee diploma's: eerst een MBO en daarna een van het HBO.

- **ONDERNEMER DETAILHANDEL/COMMERCIELE ECONOMIE (BOL-4)**
- **MARKETING EN COMMUNICATIE/COMMERCIELE ECONOMIE (BOL-4)**

VEILIGHEID en SPORT

52 Defensie: Landmacht, Luchtmacht, Marine en Marechaussee

In deze voorlichting komen de vier krijgsmachtonderdelen aan de orde. Het is een eerste introductie in de beroeps- en opleidingsmogelijkheden die defensie te bieden heeft. De voorlichting is vooral bedoeld voor 3e jaars leerlingen. In de 4e klas organiseert Defensie specifieke voorlichtingen per krijgsmachtonderdeel. In de voorlichting hoor je daar meer over.

53 Veiligheid en Vakmanschap

De opleiding Veiligheid en Vakmanschap bereidt voor op een baan bij Defensie. De studierichtingen betreffen: Logistiek, Techniek, Grondoptreden en Maritiem, Zorg en Service Medewerker Gebouwen. De opleiding bestaat uit twee delen: een algemeen defensietraject (Veiligheid) en de gekozen vakrichting (Vakmanschap). Met name voor de opleidingsrichtingen ICT en Mechatronica is defensie op zoek naar jongeren.

54 Orde en Veiligheid

Bij Orde & Veiligheid kun je je voorbereiden op de sollicitatie naar een functie bij defensie, handhaving/politie, marechaussee of in de beveiliging. Deze gerichte opleidingen voor zestien- tot achttienjarigen vergroten je kansen in de selectieprocedure. Ook in de beveiligingsbranche is veel vraag naar deskundige medewerkers. Beveiligers werken op de meest uiteenlopende plaatsen. In parken en winkelcentra. In warenhuizen, musea, kantoorpanden, fabrieken, asielzoekerscentra, overheidsgebouwen en op Schiphol. Op grote industrieterreinen, stations, havens en vliegvelden.

- MEDEWERKER TOEZICHT EN VEILIGHEID (BOL-2)
- BRUGJAAR KONINKLIJKE MARECHAUSSEE (BOL-2)
- (LUCHTHAVEN)BEVEILIGER (BOL/BBL-2)
- COÖRDINATOR (LUCHTHAVEN)BEVEILIGING (BBL-3)
- HANDHAVER TOEZICHT EN VEILIGHEID (BOL-3)

55 Politie (zie toelichting)*

Om aan de opleiding te kunnen beginnen, moet je eerst door een regiokorps aangenomen zijn. Bij de selectie wordt naast vooropleiding gekeken naar je algemene ontwikkeling, lichamelijke conditie en beheersing van de Nederlandse taal. Werken bij de politie is werken in een team. De opleiding voor assistent-politiemedewerker (kwalificatieniveau 2) duurt 18 maanden. Hierna mag je verschillende politiewerkzaamheden uitvoeren. Je bemiddelt bijvoorbeeld bij lichte aanrijdingen. Je neemt in het politiebureau aangiftes op. Je assisteert bij verkeerscontroles en surveilleert in de binnenstad of bij

evenementen. Je draagt geen vuurwapen, maar wel een wapenstok en peperspray. Je kunt al aan de opleiding beginnen als je 17 jaar bent. Werkend leren staat centraal. *(De politie is niet in de gelegenheid de voorlichting te verzorgen.)

56 Sport en Bewegen

Je leert sportieve activiteiten begeleiden en organiseren. In dit vak heb je sportiviteit en leiderschapskwaliteiten nodig. Je maakt kennis met veel verschillende sporten, de werking van het menselijk lichaam, EHBO, leidinggeven, organisatie e.d. Daarnaast beweeg je zelf natuurlijk ook veel. Na de opleiding kun je bijvoorbeeld trainingen geven bij verenigingen, zwemblessen in zwembaden, outdooractiviteiten begeleiden, gymles geven aan basisschoolleerlingen of grootschalige recreatieve activiteiten organiseren. Binnen de opleiding maak je een keuze uit meerdere richtingen. Je wordt opgeleid tot sportleider die op verantwoorde wijze leiding kan geven tijdens allerlei soorten sportactiviteiten.

- SPORT- EN BEWEGINGSBEGELEIDER (BOL-2)
- SPORT- EN BEWEGINGSLEIDER (BOL-3)
- SPORT- EN BEWEGINGSCOÖRDINATOR (BOL-4)
- SPORT EN GEZONDHEID (BOL-3-4)

UITERLIJKE VERZORGING

57 Haarverzorging

Kapper zijn in Nederland betekent tegenwoordig altijd dames- en herenkapper zijn. Dit ambachtelijke beroep kun je in ongeveer 3 jaar volledig in de vingers krijgen. Je bent creatief en geïnteresseerd in modetrends en je gaat graag om met mensen.

- JUNIOR KAPPER (BOL/BBL-2)
- KAPPER (BOL/BBL-3)

58 Schoonheidsverzorging

Het beroep van schoonheidsspecialist houdt in: het beoordelen, reinigen en behandelen van de huid van gelaat en lichaam, op basis van gedegen kennis van de huid, apparatuur en verzorgingsmiddelen. Als schoonheidsspecialist moet je commercieel ingesteld zijn en goed met klanten kunnen omgaan.

- SCHOONHEIDSVERZORGING (BOL-3)
- ALLROUND SCHOONHEIDSVERZORGING (BOL-4)

HORECA en BAKKERIJ

59 Horeca - niveau 1, 2 en 3

Horeca is een verzamelnaam voor hotels, restaurants en cafés. De horeca vraagt om flexibele, vriendelijke, gastvrije en praktisch ingestelde mensen. In de klas, in het restaurant en tijdens je stage in het leerbedrijf leer je de fijne kneepjes van het vak. Naast het leren van vaktechnische handelingen die je als kok in de keuken of als gastheer/vrouw in het restaurant verricht, staan op het lesprogramma productkennis, wijnkennis, commerciële en sociale vaardigheden, maar ook talen, rekenen en het vak loopbaan en burgerschap zijn van belang en komen aan bod.

- HORECA-ASSISTENT (BOL/BBL-1) ■ KOK (BOL/BBL-2-3)
- GASTVROUW/GASTHEER (BOL/BBL-2-3)
- FASTFOODSPECIALIST (BOL/BBL-2)

60 Horeca - niveau 4

Er zijn in de horeca en de hotellerie functies die vragen om mensen die vooral goed kunnen organiseren en plannen. Daarvoor is een aantal opleidingen gemaakt, gericht op het bedrijfsleiderschap of ondernemerschap. Daarin ligt de nadruk op bedrijfseconomisch leren denken en handelen. Je voert o.a. marktverkenningen uit en leert hoe je het bedrijfseconomisch plaatje van een onderneming opstelt.

- HORECAONDERNEMER (BOL-4)
- HORECA-MANAGER (BOL-4)

61 Brood en Banket - niveau 2 en 3

De bakkerijbranche is onderverdeeld in brood, banket en patisserie. In een vaktechnische opleiding vakman/-vrouw, ligt de nadruk op het maken van brood-, banket- en patisserieproducten. Naast de vaktechnische handelingen in de bakkerij staan op het lesprogramma vaktheorie, grondstoffenkennis, maar ook taal, rekenen en het vak loopbaan en burgerschap. Als zelfstandig werkend brood- of banketbakker maak je allerlei gespecialiseerde producten en zorg je voor de inkoop. Je beoordeelt uiteindelijk het resultaat op kwaliteit. Je bent ook verantwoordelijk voor de planning van het werk. Als verkoper patisserie leer je om de producten mooi te presenteren en te verkopen.

- (ZELFSTANDIG WERKEND) BROODBAKKER/BANKETBAKKER (BOL/BBL-2-3)
- VERKOPER PATISSERIE (BOL/BBL-2)

62 Brood en Banket - niveau 4

Met de managementopleiding bereid je je voor op een middenkaderfunctie of het zelfstandig ondernemerschap. Naast kennis en vaardigheden in het bakkersvak komen

ook alle moderne managementvaardigheden aan bod. Je werkt als ondernemer zelf mee in het bedrijf. Tijdens de opleiding Patisserie leer je de nieuwste banketproducten en technieken. De patissier leert creatief werken en bedenkt zelf nieuwe en originele recepten. Maar ook plannen, organiseren en kwaliteitsbewaking ligt op z'n bordje.

- MANAGER/ONDERNEMER BAKKERSBEDRIJF (BOL-4)
- PATISSIER (BOL/BBL-4)

63 Facilitaire Dienstverlening (zie toelichting)*

Eten, drinken, je op je gemak en veilig voelen in een schoon, lekker warm, goed geventileerd en goed verlicht gebouw. Daarvoor zorgen - in kantoren, verpleeghuizen, bedrijven, scholen en ziekenhuizen - is de taak van een facilitair dienstverlener. Op het tweede niveau leidt het tot zelfstandig uitvoerende functies zoals cateringmedewerker, postverwerking, de receptie in een bedrijf of instelling. Op het 4e niveau leer je een groothuishouden te plannen en te organiseren. Je zult een dienstverlenende houding gaan ontwikkelen. Je moet dus houden van zaken regelen en organiseren.

*(Geprobeerd wordt op een ander moment de voorlichting te organiseren.)

- FACILITAIRE DIENSTVERLENING (BOL-2)

TOERISME en RECREATIE

64 Toerisme

In de toeristische industrie verkoop je reizen, informeer je bezoekers en ontvang je gasten. Je kunt ook op pad gaan als reisbegeleider. In het toerisme draait het om mensen: je wilt dat ze zich thuis voelen in een onbekende omgeving. Je werkt graag hard, je bent avontuurlijk, stressbestendig en je bent in staat bij wisselende situaties juist te handelen. De opleiding leidt op voor beroepen als host(ess), hotelreceptionist, grondsteward(ess) of baliemedewerker reisbureau. Werken in het buitenland kan ook, bijvoorbeeld als reisbegeleider of standplaatshost.

- VERKOPER REIZEN (BOL-3) ■ FRONTOFFICE MEDEWERKER (BOL/BBL-3)
- MANAGER VERKOOP REIZEN (BOL-4) ■ FRONTOFFICE MANAGER (BOL/BBL-4)

65 Hotelschool / Toerisme (Part. Opl.)

Deze particuliere school in Hilversum biedt o.a. een aantal opleidingen aan in de toeristische sector. Je kunt opgeleid worden voor leidinggevende functies in hotels, in de verkoop van reizen, voor de dienstverlening in de luchtvaart. Je wilt leren je commercieel op te stellen en je wilt leren anderen aan te sturen.

- HORECAMANAGER (BOL-4) ■ MANAGER VERKOOP REIZEN (BOL-4)
- FRONTOFFICEMANAGER (BOL-4) ■ LUCHTVAARTDIENVERLENER (BOL-4)

66 Luchtvaartdienstverlener - Steward(ess)

Het werk van een steward(ess) is uitermate verantwoordelijk en veeleisend. Werken in de luchtvaart betekent werken in een internationale sector, waar het werk 24 uur per dag en 365 dagen per jaar doorgaat. Er worden enerzijds strenge veiligheidseisen in de luchtvaart gesteld, anderzijds spelen de economische belangen van luchtvaartmaatschappijen een belangrijke rol in je werk. Je houdt natuurlijk van reizen en je hebt een dienstverlenende instelling en je speelt flexibel in op onverwachte gebeurtenissen. Vanwege de veiligheid let je erop dat de procedures worden gevolgd en grijpt in wanneer dat niet het geval is.

■ **LUCHTVAARDIENSTVERLENER (BOL-4)**

67 Leisure & Hospitality - niveau 2 en 3

Heb je er plezier in mensen te vermaken? Vind je het een uitdaging om te verkopen en ben je dienstverlenend en gastgericht ingesteld? Dan komt de opleiding Leisure & Hospitality Assistent in beeld. Je bent werkzaam bij campings en bungalowbedrijven (parken), groepsaccommodaties, indoor- en outdoorcentra, sportbedrijven, attractieparken en speeltuinen. Je wordt ingezet bij de receptie, het animatieteam, de winkelverkoop of het horecagedeelte van het park. In dit beroep is het belangrijk dat je gastvriendelijk bent en dat je representatief en enthousiast kunt overkomen op de gasten. Daarnaast moet je het leuk vinden om in een team te werken en je collega's te ondersteunen. Als host bedenk, organiseer en begeleid je ook recreatieactiviteiten, zoals sport en spel, zang en dans, excursies en evenementen.

■ **LEISURE & HOSPITALITY ASSISTENT/HOST (BOL-2/3)**

68 Leisure & Hospitality - niveau 3 en 4

De verschillende ROC's geven verschillend invulling aan deze opleiding. In Hilversum wordt in de opleiding de nadruk gelegd op aspecten van de horeca, van sport en bewegen en van multimedia. In Utrecht en Amsterdam wordt heel sterk gedacht vanuit toeristische en recreatieve aspecten. Als executive (niveau 4) word je voorbereid op leidinggevende functies in de verblijfsrecreatie. Je werkt bijvoorbeeld op een camping, een recreatiecentrum of bij een congrescentrum. Je zet nieuwe (animatie)activiteiten op. Op het 3e niveau word je opgeleid voor host.

■ **LEISURE & HOSPITALITY HOST (BOL-3)** ■ **LEISURE & HOSPITALITY EXECUTIVE (BOL-4)**

ZORG en WELZIJN

69 Helpende Zorg en Welzijn

Zorg: ouderen, zieken en lichamelijk gehandicapten hebben vaak hulp nodig bij de huishouding en hun persoonlijke verzorging. Voor iemand die slecht ter been is, is het lastig zelf de afwas te doen, de planten water te geven, het bed te verschonen. In de opleiding leer je al dit soort huishoudelijk en licht verzorgend werk te doen. Ook leer je hoe je iemand stimuleert en ondersteunt zichzelf te verzorgen. Welzijn: kinderen en gehandicapten hebben vaak hulp nodig bij hun persoonlijke verzorging. Veel van het werk bestaat uit het helpen bij eten en verschonen, het aanbieden van eenvoudige activiteiten en het geven van persoonlijke aandacht. Je werkt onder leiding van een sociaal pedagogisch werker. Het is een afwisselend beroep. Er wordt veel van je gevraagd. Met dit diploma kun je werken in de kinderopvang en de gehandicaptenzorg.

■ **ASSISTENT ZORG EN WELZIJN (BOL/BBL-1)**

■ **HELPEDE ZORG EN WELZIJN (BOL/BBL-2)**

70 Verzorgende en Verpleegkundige

De verzorgende voert taken uit bij de persoonlijke en huishoudelijke verzorging. Ook geeft de verzorgende steun aan zieken, ouderen en gehandicapten door te praten over hun twijfels en zorgen. Ook vrouwen die thuis van hun kind bevallen, kunnen tijdens en na de bevalling wel wat steun en hulp gebruiken. Je geeft voorlichting, advies en instructie. Het opstellen van een verpleeg-/ondersteuningsplan is een van je vaardigheden. Je wordt opgeleid om mensen te verzorgen in een instelling, maar ook om hen thuis te verzorgen en te ondersteunen. Als verzorgende leer je ook een aantal verpleegkundige handelingen uit te voeren. Tijdens deze opleiding leer je hoe je zelfstandig zorgvragers in verschillende omgevingen verpleegt, verzorgt en begeleidt. Je leert verpleegkundige diagnoses te stellen en verpleeg-/ondersteuningsplannen te maken en uit te voeren. Het directe contact met de zorgvrager is het belangrijkste deel van je werk. Daarnaast heb je taken in het organiseren van de hulpverlening. Zo zorg je ervoor dat het werk kwalitatief goed wordt uitgevoerd.

■ **VERZORGENDE (BOL/BBL-3)**

■ **VERZORGENDE INDIVIDUELE GEZONDHEIDSZORG (BOL/BBL-3)**

■ **VERPLEEGKUNDIGE (BOL/BBL-4)**

71 Doktersassistent

Doktersassistenten zijn o.a. werkzaam in ziekenhuizen en in huisartsenpraktijken. Vooral bij spoedgevallen moet je de patiënt gerust kunnen stellen en informatie inwinnen om de ernst van de klacht te kunnen inschatten. Je helpt de arts bij kleine

medische ingrepen. Je hebt veel contact met patiënten. Je verzorgt de administratie en je geeft voorlichting. Eigenschappen: zorgvuldig en geconcentreerd kunnen werken, kunnen organiseren en je in kunnen leven in het probleem waarmee de patiënt zit.

■ **DOKTERSASSISTENT (BOL-4)**

72 Tandartsassistent

Als tandartsassistente ben je het gezicht van de tandartspraktijk. Je bent bovendien de rechterhand van de tandarts. Voor een behandeling leg je schone glazen, servetten, instrumenten en patiëntgegevens klaar. Je steriliseert de instrumenten en je beheert de voorraad. Je assisteert bij het maken en ontwikkelen van röntgenfoto's, het uitvoeren van fluoridenbehandelingen en het maken van gebitsafdrukken. Daarnaast geef je voorlichting over goede mondverzorging en de effecten van bepaalde behandelingen. Je regelt afspraken, je houdt patiëntgegevens bij en je verzorgt de financiële administratie.

■ **TANDARTSASSISTENT (BOL/BBL-4)**

73 Apothekersassistent

Als apothekersassistent zorg je dat mensen in de apotheek medicijnen krijgen die ze nodig hebben. Een belangrijk deel van je werkzaamheden is voorlichting geven en nagaan of medicijnen bij elkaar gebruikt mogen worden. Ook adviseer je over het gebruik van medicijnen, medische hulpmiddelen en zelfzorgartikelen. Eigenschappen: je bent flexibel, werkt nauwkeurig en goed samen in teamverband.

■ **APOTHEKERSASSISTENT (BOL-4)**

74 Medewerker Maatschappelijke Zorg

Je begeleidt een cliënt of een groep van cliënten bij het wonen, werken en leven. Je zorgt voor een vertrouwde, veilige en stimulerende leefomgeving en een zinvolle dagbesteding. Dat doe je door in te springen op de vragen, behoeften, achtergrond en cultuur van de cliënt. Je kunt kiezen voor de gehandicaptenzorg, maar ook bijvoorbeeld voor cliënten met een psychiatrische aandoening, een verslavings- of gedragsprobleem, ouderen, tienermoeders of dak- en thuislozen. Je verzamelt informatie over de cliënt en maakt van daaruit een plan van aanpak.

■ **MEDEWERKER MAATSCHAPPELIJKE ZORG (BOL/BBL-3-4)**

■ **SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENER (BOL/BBL-3-4)**

75 Pedagogisch Medewerker - Kinderopvang - Jeugdzorg

De Pedagogisch werker werkt met kinderen en jongeren tot 18 jaar. Je organiseert leuke en leerzame activiteiten en zorgt voor een prettige en veilige omgeving. Steeds meer ouders willen naast het opvoeden van hun kinderen blijven werken. Goede kinderopvang en buitenschoolse opvang zijn hierbij essentieel. Jij zorgt ervoor dat het de kinderen en jongeren hier aan niets ontbreekt. Je speelt met ze, helpt ze met hun huiswerk, gaat met ze naar buiten en biedt ze een luisterend oor wanneer ze gewoon even over hun dag willen vertellen.

■ **PEDAGOGISCH MEDEWERKER (BOL/BBL-3-4)**

76 Onderwijsassistent

Als Onderwijsassistent assisteer je bij het organiseren van en het lesgeven in het basisonderwijs of het voortgezet onderwijs. Onder leiding van een leraar zorg je ervoor dat alles in en buiten de klas soepel verloopt. Je helpt leerlingen bij hun werk op school en voert opdrachten met ze uit. Je let goed op hoe het met de leerlingen gaat. Je geeft instructie aan kleine groepen leerlingen. Daarnaast doe je er van alles aan om de lessen van de leraar zo goed mogelijk te laten verlopen. Bijvoorbeeld door van tevoren materialen klaar te zetten. Maar je staat ook klaar om te helpen bij het organiseren van excursies, het verzamelen van lesmateriaal en het uitvoeren van eenvoudige administratieve taken.

■ **ONDERWIJSASSISTENT (BOL-4)**

CULTUREEL WERK

77 Cultureel Organisator

Je belangrijkste taken bestaan uit het ondersteunen, organiseren, programmeren en begeleiden van culturele activiteiten. Je werkt vooral achter de schermen als regieassistent of **impresariaatmedewerker**. Je kunt ook assisteren bij evenementen en festivals. Leren werken met mensen op het gebied van muziek, dans, drama of kunst hoort ook bij de opleiding.

■ **CULTUREEL ORGANISATOR (BOL-4)**

78 MBO Dans

De opleiding levert professionele, dansende dansmakers af, die ook geleerd hebben als zelfstandig ondernemer in de maatschappij te staan. Je bent inzetbaar bij dansgezelschappen, op festivals, bij musicals, jongerentheatergroepen, in de recreatie-industrie en bij educatieve dansproducties. Je leert een persoonlijk netwerk op te zetten en daardoor je eigen werkveld te creëren.

■ **MBO DANS (BOL-4)**

79 MBO Theater

Deze opleiding leidt je op tot een acteur en entertainer, die zijn kunsten kan vertonen op pleinen, in parken en op podia. Het publiek varieert van kleuter tot congresganger, van fanatiek theaterbezoeker tot feestganger. Naast het kunnen verzorgen van optredens is er aandacht voor zelfstandig ondernemerschap, inzicht krijgen in de markt van entertainment en het doen van audities.

■ **MBO THEATER (BOL-4)**

80 MBO Muziek / Music Productions

In deze opleiding ontwikkel je je muzikale talent tot het niveau waarop je professioneel kunt optreden. Je laat van je horen op podia, in studio's en van buurthuis tot theater. Daarbij gebruik je bestaande muziek, maar ook eigen werk en voor de situatie aangepaste arrangementen. Je speelt van notenschrift en uit het hoofd. Je kunt ook improviseren. Je speelt samen en je kunt aan een band of ensemble leiding geven. Tijdens de opleiding werk je veel in professionele oefen- en opnamestudio's. Je bent voorbereid op het doen van audities, het zelfstandig ondernemerschap en freelance werken.

■ **MBO MUZIEK (BOL-4)**

VOEDSEL, NATUUR en LEEFOMGEVING

81 Food, Health en Innovation (Good Food)

Je houdt je bezig met het ontwikkelen, produceren en onderzoeken van levensmiddelen, met productontwikkeling, productcontrole, laboratoriumwerkzaamheden en/of automatiseringstechniek. Je werkterrein is bijvoorbeeld een bierbrouwerij, de frisdrankenindustrie, een chocoladefabriek, een zuivelfabriek, de keuringsdienst van waren of de catering.

■ **VOEDINGSMIDDELENTechnologie (BOL/BBL-1-2-3-4)**

■ **FOOD, HEALTH EN INNOVATION (BOL-4)**

82 Green Production / Versgroothandel & Logistiek

In deze bedrijfstak ben je bezig met de productie van plantaardige producten, zoals groenten, maar het kunnen ook bomen, bloemen of potplanten zijn. In de plantenteelt gaat het om bewerken en bemesten van de bodem, het verzorgen van de gewassen en het oogsten. Je krijgt kennis van bestrijdingsmiddelen en meststoffen en je leert met werktuigen en klimaatbeheersingsmachines omgaan. Ook is het mogelijk je te verdiepen in de import en export van sierteeltproducten. Er zijn binnen de veiling en de export vele functies te vervullen.

■ **GROOTHANDEL & LOGISTIEK (BOL/BBL-1-2-3-4)**

■ **GREEN PRODUCTION (BOL/BBL-1-2-3-4)**

83 Verssector

Werken in de verssector betekent dat je te maken krijgt met voedingsmiddelen. De verssector kent verschillende branches: vlees, vis, groente, wild, pluimvee en de fast-service. Voor iedere branche kun je opgeleid worden van assistent-medewerker tot bedrijfsleider of ondernemer, zowel in de detailhandel als in de industrie.

■ **MEDEWERKER VERSDETAILHANDEL (BBL-1-2-3)**

■ **PRODUCTIEMEDEWERKER VERSINDUSTRIE (BBL-1-2-3)**

■ **MANAGER VERSDETAILHANDEL (BBL-4)** ■ **LEIDINGGEVENDE VERSINDUSTRIE (BBL-4)**

84 Stedelijk Groen en Natuurbeheer (Outdoor Life)

De opleiding leidt op tot vakman in de 'groene ruimte'. Dit kan zowel de kleine tuin zijn als het grote park of een natuurgebied. Het gaat steeds om het aanleggen en onderhouden van deze terreinen en voorzieningen. In de niveau 4 opleiding komt het managen van een bedrijf uitgebreid aan de orde.

■ **TUIN, PARK EN LANDSCHAP (BOL-2-3-4, BBL-1-2-3-4)**

■ **BOS- EN NATUURBEHEER (BOL/BBL 1-2-3-4)**

■ **LAND, WATER EN MILIEUBEHEER (BOL/BBL 1-2-3-4)**

85 Groen, Recreatie en Techniek (Surprising Nature)

In de opleiding staan recreatiegebieden, het onderhouden van deze terreinen en hun voorzieningen centraal. In de opleiding op niveau 4 komt het managen van een bedrijf uitgebreid aan de orde. In de opleiding technisch recreatie medewerker komen naast de aanleg en het onderhoud van de verharde en groene ruimte, ook de installatie van speelwerktuigen en het onderhoud van bungalows, stacaravans en campingplaatsen aan de orde. Verder alle vaardigheden die horen bij goed gastheerschap: receptiewerk, klachtenafhandeling, informatieverstrekking en telefoonbeantwoording. Tenslotte aandacht voor specifiek bedrijfsgebonden zaken zoals zwembadvoorziening, regionale recreatie, dierverzorging en sport & spel.

■ **TECHNISCH MEDEWERKER RECREATIEBEDRIJF (BOL/BBL-2-3-4)**

86 Bloem & Interieur (Flower Design)

Leidt op voor bedrijven die zich vooral bezighouden met de in- en verkoop van bloemen en planten en het maken van allerlei bloemwerk, met name bloemisterijen en bloemenwinkels. Denk ook aan grootschalige, projectmatige bloemversieringen, bloemen-groothandel en tuincentra. De klant vraagt goede service, voorlichting en advies. Dat vereist vakmanschap, gevoel voor kleuren en verhoudingen, en voor mensen. Ook het inrichten van winkels, bedrijven en woningen behoort tot de mogelijkheden. Naast de specialistische vakken krijg je in ieder geval de vakken kleurenleer, kunstgeschiedenis en materialenkennis.

■ **FLOWER DESIGN (BOL/BBL-2-3-4)**

■ **INDOOR DESIGN (BOL-3-4)** ■ **OUTDOOR DESIGN (BOL-4)**

87 Veehouderij (Good Food)

Opgeleid worden voor de melkvee- en varkenshouderij. Je houdt je bezig met de productie van dierlijke producten, zoals veevoeders en zuivelproducten. Je krijgt ook kennis van bestrijdingsmiddelen, meststoffen, werktuigen en tractoren. Het is veel meer dan alleen het verzorgen van dieren. Machines en computers worden steeds meer aangewend in de bedrijfsvoering.

■ **VEEHOUDERIJ (BOL/BBL-2-3-4)**

88 Paardenhouderij

Opleidingen die uitsluitend gericht zijn op het houden en verzorgen van paarden in een manege, een stal met ren-of springpaarden of een fokstal. Je bent natuurlijk gek van paarden. Wat net zo belangrijk is, is dat je kennis en vaardigheden hebt als het gaat om het gedrag en de verzorging van paarden, en alles eromheen. Denk aan voeding, gezondheidszorg, huisvesting, fokkerij en de bedrijfsvoering van het paardenhouderij-bedrijf.

■ **PAARDENHOUDERIJ EN PAARDENSPORT (BOL/BBL-2-3-4)**

89 Dierverzorging, Zorgbedrijf en Veterinaire Ondersteuning

Leidt op tot assistent van een dierenarts, verzorger in een dierentuin of een proef-/ onderzoeksbedrijf, beheerder van een kinderboerderij, dierenasiel of -pension of verkoper in een dierspecialzaak. Elk dier heeft een unieke verzorging nodig. De benadering van het dier en de voeding vragen om specifieke kennis van zaken. In de opleiding is ook aandacht voor machines, instrumenten en medicijnen. In de opleiding op niveau 4 komt het managen van een bedrijf uitgebreid aan de orde.

■ **DIERENZORG (BOL-1-2-3-4)**

■ **DIERENONDERNEMING (BOL-2-3-4)**

■ **ZORGBEDRIJF DIERENHOUDERIJ (BOL-3-**

90 Sportvisserij

Een opleiding naar Zweeds model die in drie of vier jaar opleidt voor die beroepen die direct of indirect met de sportvisserij te maken hebben. Een kans om van je hobby je beroep te maken. Sportvissen is voor veel Nederlanders meer dan alleen een hobby. Zij verdienen hun boterham met de verkoop van hengelsportmaterialen, bij viskwekerijen, in het visterisme en bij tal van instanties voor milieu- en waterbeheer.

■ **SPORTVISSERIJ (BOL-3-4)**

91 Loonwerk & Mechanisatie (Mighty Machines)

Het gemechaniseerde agrarisch loonwerk betreft met name de veldwerkzaamheden ten behoeve van akkerbouw-, weidebouw- en tuinbouwbedrijven. Hierbij moet je denken aan zaaien, het verzorgen van het gewas en het oogsten. Bij het gemechaniseerd agrarisch verwant loonwerk gaat het voornamelijk om grondverzet en beheer van de natuurlijke omgeving. Met opleidingen in de loonwerksector kun je terecht bij loonbedrijven, gemeentes en bedrijven voor grootschalig groen.

■ **GEMECHANISEERD LOONBEDRIJF (BOL/BBL-2-3-4)**

ALGEMEEN

92 HAVO-dagopleiding (zie toelichting)*

Met het diploma theoretische of gemengde leerweg van het VMBO kun je toegelaten worden tot het vierde jaar van de **HAVO**. Meestal ga je verder met je sectorvakken (die heten op de HAVO profielvakken). Je werkt in een hoger tempo, met meer diepgang en er wordt meer inzicht van je gevraagd. Daarnaast moet je zelfstandig kunnen werken en goed plannen. Met de vooral theoretische kennis op **HAVO**-niveau kun je naar het HBO.

*(Iedere vmboschool verzorgt zelf deze voorlichting.)

93 Een beroep of opleiding niet vermeld?

Indien je over een beroep dat niet vermeld is voorgelicht wilt worden, noteer het dan bij dit nummer op het enquêteformulier. Dan kijkt je decaan hoe je aan die informatie kunt komen, of bij welke voorlichting dat beroep aan de orde komt. Als meer leerlingen voor hetzelfde kiezen, proberen we alsnog een voorlichter te vinden.

